

Muusikaleht

11
1992

Laulu taassünd

Juhtub, et laulu saatuse on sama kirju kui mõne keskealise eestlase oma — aina ole segatud poliitikasse.

Juba esimesel ärkamisajal levisid paljud saksa ja soome laulud meil kohalike autorite sõnadega (meie hümn!). Siintoodud Schulzi laul näiteks Villi Andi (Friedr. Kuhlbarzi) omadega. Ehtne isamaaline tunne!

Laulu „ajalikule elukäigule“ tuli 30-ndail aastail kahjuks aga vapside liikumine, mis tegi temast oma „tunnusmeloodia“. Sellest tuli ka laulule plekk külge.

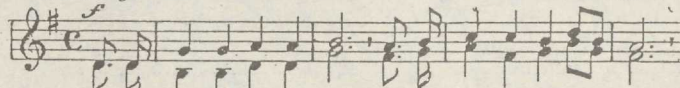
Vapsid on jäänud ajalukku, aga laul mitte. 30. oktoobril lauldi „Eestimaa, mu isamaad“ Toompeal Lossi platsi piirivalvurite lipuõnnistamise pidulikul tseremoonial, seekord küll ühehäälselt. Aga — „aeg annab arutust“! Siinkohal pakume välja kahehäälse variandi.

T. OJAVESKI

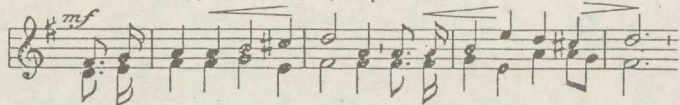
Eestimaa, mu isamaa.

Vaimustusega.

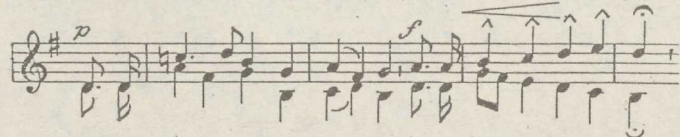
F. A. Schulz.



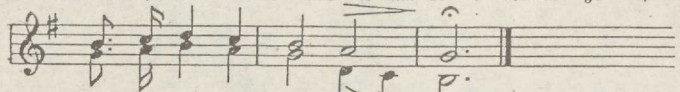
1. Ees-ti-maa, mu i-sa-maa, kuis mull' ar-mas o-led sa!
2. Ees-ti vap-rad va-ne-mad vai-mu-val-last vaa-ta-vad.
3. Ees-ti-maa, su me-he-meel po-le mit-te sur-nud veel!



1. Mur-ra-vad ka tor-mid, tuu-led Taa-ra viim-sed tam-me-puud,
2. Pääs on nen-del e-lu-kroo-nid, või-du-lau-lud nen-de suus,
3. Pe-ab surm ka roh-kei löi-kust suu-re sõ-ja-kä-ra-ga,



1. siis-ki hüü-a-vad mu huu-led: «Ees-ti-maa, sull'an-nan suud,
2. neil on ku-ning-li-kud troo-nid, kuld-sed kand-led pal-mi-puus,
3. tru-iks jää-me i-sa-maa-le viim-se ve-re-til-ga-ni,



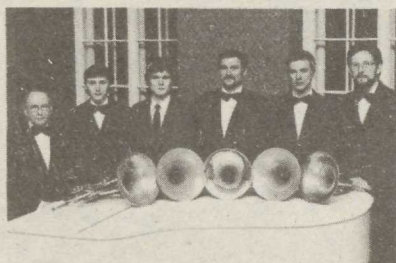
1. Ees-ti maa, sull'an-nan suud!»
2. kuld-sed kand-led pal-mi-puus.
3. viim-se ve-re-til-ga-ni!

Villi Andi.

METSÄSARVEMÄNGIJAD

Veel numbris

TARTU



SAKSAMAAL

4. lk.

John Cage'i mälestuseks
Bill Clinton, Deng Xiaoping ja muusikud

Elva muusikaelu
Eesti taidlussüvamuusika arenguvõimalused

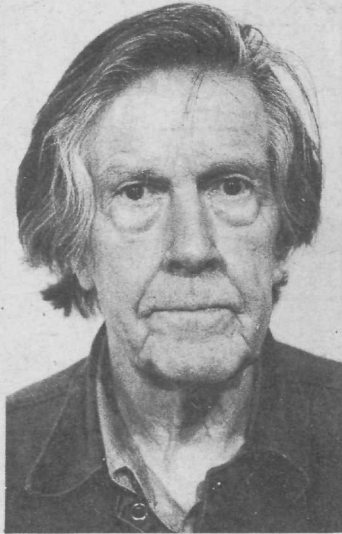
Elmar Peäske — 85

J. Sibeliuse „Kullervo“ — 100

Dirigent õpetab publikut

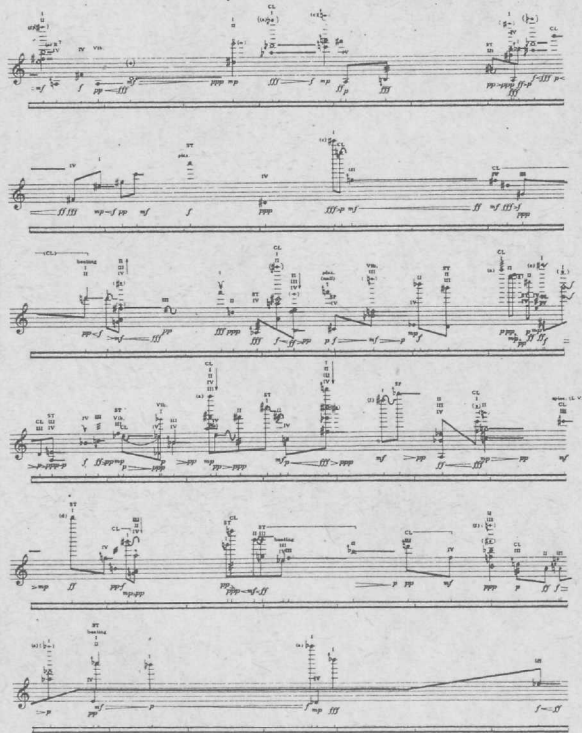
5. septembril möödus 80 aastat modernse eksperimenteeriva muusika ühe väljapaistvama esindaja, ühtlasi filosoofi ja kirjaniku John Cage'i sünnist. Sel puhul oli üle kogu maailma muusikafestivalidel ette nähtud esitada palu tema loomingust, eriti aasta teisel poolel.

12. augustil J. Cage aga suri New Yorgis. Tema auks ettekandmisele määratud palad kõlasid seejärel tema mälestuseks. Kontsertidel esineti järeleühitega, meenutati suurmeisterit. Nii oli see Frankfurdi festivalil, kus 5. septembril, s.o. täpselt J. Cage'i sünni-aastapäeval oli kavas palju tema teoseid, Turu festivalil augusti keskel, Dresdeni muusikapäeval augustis Grazi festivalil, oktoobri algul jne. Mitmel pool mängiti J. Cage'i viimast teost „Fifty-eight“ 58 puhkpillile koos vaskpillidega.



◆ John Cage 1992. a.

Ma arvan, et olen tõepoolest elitist. Olen alati olnud. Ma ei õppinud muusikat lihtsalt kelleltki. Ma õppisin Schönbergilt. Ma ei õppinud zen-budismi lihtsalt kelleltki. Ma õppisin Suzukilt. Ma olen alati läinud, niipalju kui olen suutnud, kompanii presidendi juurde. J. Cage



◆ Näide John Cage'i loomingust. Fragment viiulisoolost teosest „Freeman-Etudes“.

Selle aasta uued tähed

Lääne muusikaustajad ja kriitikud kõidab üha enam N. Liidus ebasoosingu olnud Sofia Gubaidulina looming. Mitmel pool, näiteks Hitzackeri festivalil Saksamaal, on seda tänavu rohkesti mängitud. Viuldajatest on Euroopat vallutamas mitmete konkursside laureaat jaapanlane Hiro Kurosaki.

Soome kuulsused lahkuvad kodumaalt

Nimekaim soome noor dirigent Esa-Pekka Salonen peab sellest sügisest peale Los Angelesis peadirigendi ametit. Detsembris sõidab Inglismaale pianist Olli Mustonen, kes suvel oli Turu muusikafestivali kunstiline juht.

Rossini-aasta jätkub

29. veebruaril tähistati G. Rossini 200. surma-aastapäeva. Juubeliüritused aga kestavad aasta läbi, sealhulgas Skandinaaviaaades. Aarhuse ooperifestivalil Taanis tuli augusti lõpul uustlavastusena ettekandele „Sevilla habemeajaja“, Rootsis toimus aga tema teise ooperi „Teekond Reimsi“ esmaettekandele. Lavastas selle „Ystadsooperen“ Lundis.

16. oktoobrist 13. novembrini toimus Hollandis Heerlen-Hoensbrookis Rossiniana '92. Esitati ka juubilari kaasmaalaste ja kaasaegsete muusikat.

Stockhausen „Varssavi sügis“

Tänavuse „Varssavi sügis“ tõmbenumbriks oli Stockhauseni grupp Saksamaalt eesotsas Karl-Heinz Stockhauseni endaga. Grupp esines kolmel õhtul, kandis ette 14 oma juhi suuremat või väiksemat heliteost. Põhiliselt esitati „Varssavi sügisel“ Lääne autorite loomingut, puudusid venelased, ka tšehho-slovakid. Balti heliloojate teostest kanti ainsana ette A. Pärdi „Johannese passiooni“.

Sakslased dirigeerivad Ameerikas

New Yorgi Filharmoonikud alustasid oma 150. hooaega. Dirigendiks on juba teist hooaega endine idasakslane Kurt Masur. Tuntud-teatud heliloojate Straussi, Schuberti, Prokofjevi, Bernsteini ja muidugi Beethoveni tuntud-teatud teoste kõrval oli kavas ka viimase kaasaegse, tänapäeval aga vähetatud prantsuse XVIII sajandi helilooja Etienne Nicolas Mehli I Sümfoonia. Hooaja alguseks oli New Yorgi Filharmoonikute kodu Avery Fisher Hall läbi teinud akustilise noorenduskuuri, mis läks maksma 4 miljonit dollarit.

Philadelphias juhatas sümfooniaorkestri esimest kontserti Wolfgang Sawallisch, praegune *Generalmusikdirektor* Münchenis, tulevast aastast aga juba Philadelphia sümfooniaorkestri peadirigent.

Clevelandis on pikka aega olnud peadirigendiks kogu varasema elu Saksamaal tegutsenud Christoph von Dohnanyi. Päritolult on ta aga ungarlane, kuulsa muusiku Erni Dohnanyi lapse-laps.

Mozarti kaasaegne

Saksa-rootsi helilooja Joseph Martin Kraus on sündinud Mozartiga samal 1756. aastal, surnud aga aasta hiljem — 1792, niisiis tänavu 200 aasta eest. Rootslased teavad Krausi heli-loomingut, sakslased peaaegu mitte. Tänavu septembris kõlasid Krausi teosed laialdaselt ka Saksamaal, 41. Mozarti festivalil.

Muusika Bill Clintoni presidendivalimiskampaanias

Bill Clintoni presidendivalimiskampaanias etendas oma osa ka muusika. Demokraatide kandidaat ise mängis oma valimiselsetel ringsõitudel mõnikord saksofoni.

Kuulus rokilaulja Bo Diddley (Ellis Daniel, sünd. 1928. a.) laskis välja albumi oma Bill Clintonile pühendatud lauluga „Seda ei peaks olema“ (*It should not be*). Selles käsitletakse vaesust ja kodutuse probleeme. „Ameerikas ei peaks seda olema. Seda ei peaks olema meie maal“, laulab Bo Diddley. (Reuter-ETA).

100-aastane klaverimängija valmis esinema

Poola päritoluga ameerika pianist Mieczyslaw Horszowski sai 21. juunil k.a. 100-aastaseks. Sel puhul pidi ta esinema oma juubeliõhtul *Carnegie Hallis*. Vahetult etenduse eel teatas ta, et jätab esinemine ära, kuna reisiimine on väsitav. Kirjas avaldas ta lootust, et edaspidi veel vahe-tevahel esineb.

M. Horszowski on maailma kõige pikema karjääriga muusik. Esinema hakkas ta 9-aastaselt 1901. aastal.

Klaver laste arengus

Greenwoodis (USA, Mississipi osariik) viidi läbi katsetused klaveriharjutuse mõjust laste arengule. Võrreldi üle 100 õpilase koosnevaid grupe, millest üks oli kaks semestrit harjutanud klaverit, teine aga mitte. Selgus, et esimene grupp ületas teist keskendumisvõime, koordineerimise ja enesekindluse poolest.

Kohtumine presidendiga

Eesti Meestelaulu Selts kohtus 16. oktoobril president Lennart Meriga. Algselt oli planeeritud samaaegselt avaldada tänu ka Arnold Rüttille. Kahjuks ei õnnestunud ühisüritust korraldada.

TTÜ AM-i, TA MK, „Runo“ ja EKE IM lauljatest moodustatud 50 liikmeline meeskoor laulis Madis Kareda juhtimisel Kadrioru lossi uksele tulnud L. Merile I salmi „Meeste laulust“. H. Ross luges ette EMLS-i tervituse teksti, milles paluti presidenti olla EMLS-i patrooniks. L. Meri ütles oma lühikeses vastukõnes, et ta loeb seda tervituseks ka laulvate naiste poolt.

Seejärel toimunud jutuajamisel EMLS-i juhtidega lossis kirjutasi L. Meri läkituse tekstile, et talle on rõõmuks patrooneida Eesti Meestelaulu Seltsi. Vahelehti mõtteid EV 75. aastapäeva pühitsemise üle. L. Meri avaldas arvamust, et see võiks toimuda tagasihoidlikumalt, kui nõukogu-de ajal peeti igasuguseid pidusid.

„Rootsit vallutamas“

Eesti heliloojad Kangro, Põldmäe, Rääts, Sisask ja Tüür — nimetagem neid tähestiku järjekorras — koos ERSO-ga ja muu kaaskonnaga käisid oktoobri teisel poolel „Rootsimaad vallutamas“ Balti muusika päevadel tutvustati ka läti ja leedu heliloojate ning interpreetide loomingut.

Riigijuhtidest käis kohal ja kohtus Rootsi kuningaga ainult Eesti president L. Meri. Leedu muusikust riigipea ei pidanud valimiste eel võimalikuks riigist lahkuda. Ka Gorbunovs arvas, et sündmus pole küllalt tähtis üle Läänemere sõitmiseks.

Noorte talentide otsingul

Eesti Televisioon alustas taas kunagist populaarset saatesarja „Kaks takti ette“ eesmärgiga leida uusi lavajõude estraadis.

Paraku ei lähe kõik just väga libedalt. Kandidaadid on kohati ilmetud, on kuulutatud ka lisakonkurs. Enamus osavõtjaid esitavad tuntud ingliskeelseid hitte, kuigi keel on kohutav ja muusikagi tuim. Lausa eneseparoodia... Kaheldakse ka, kas saatejuhi valik on kõige õnnestunud. Lühikesest seelikust üksi jääb vist väheks.

Plusspoolele võib kanda saateansambli Antti Kammiste juhatusel, kes on suuteline isegi lihtsalt nõrkadest esinejatest midagi tegema. Muidugi on pluss ka see, et sellise sarja tegemiseks leiti üldse vahendeid. Loodame, et mõned järgmised saated pakuvad muusikaliselt rohkem.

Kooriühingu infolehkest

Eesti Kooriühingu infobülletään Nr. 4 sisaldab protokollid Kooriühingu juhatusel 23. septembril toimunud koosolekust, kus arutati Eesti Lauljate Liidu õigusjärgsuse küsimust. Peeti vajalikuks kokku kutsuda selles küsimuses erakorraline kongress (vt. lk. 8). Avaldatakse ka Eesti Lauljate Liidu põhikirja ja lühiülevaade sellest tegevusest. Bülletääni 40 leheküljel on muudki huvitavat: Vigala seminaril järeleka-jad, dokumente noorte VII laulu- ja tantsupeo ettevalmistuste ja Eesti 1993. aasta laulu- ja tantsupeo kohta, XXII üldlaulupeo kava, materjale puhkpilli-orkestrite ja poistekooride tegevuse kohta, „Scand-Eesti“ seminarist jne. Tuuakse ära ka Mart Siimeri uue laulu noot.

Reageeriti

Raadiotöötajate streigiähvardus vastu valimisi mõjus külma dušina. Ajutine lahendus leiti peaaegu momentaalselt, esialgu küll Raadio arengufondi arvelt.

Midagi tilkus ka ersokatele ja raadiokoorile. Nüüdsest on nende miinimumpalk 500 krooni.

Elva muusikaelust

„Vega“ ja teised

Suviselinnana tuntud Elvas käib üsna vilgas muusikaelu. Töötab muusikakool (dir. Kalju Kenner). Kultuurimaja hõlma all tegutsevad mitmed koorid. Akordionistide ansambliit juhendab Valdur Parksepp.

Kooridest väärivad mainimist naiskoor „Kaja“ (dirig. Maimu Sire ja Piia Jõesaar), kammerkoor (dirig. Kalju Kenner) „ELVEX-i“ Meeskoor (dirig. Anne Raudsaar), segakoor „Vega“ (dirig. Ain Tarro, koormeister Rutt Koppel).

Viimasest kollektiivist pisut pikemat. Koor on asutatud 1986. aastal. Kooris on 45 lauljat, enamasti õpetajad, Tõravere teadustöötajad, üliõpilased. Koorilauljate keskmine vanus on umbes 33 aastat.

Kaheksa aasta jooksul on koor osalenud üld- ja maakonna laulupidudel. Läbi lauldud on ka ümbruskonna kirikud. Elvas on kaks hea akustikaga saali, kus antakse aastas kaks täispikka kontserti. Lõppenud suvel aga sai teoks koori esimene välisreis. Küllakutsuja oli Warbergi Linna Segakoos Rootsist. Sealne aktiivne muusikajuht ja segakoori dirigent Inga

Johansson oli väga huvitatud eesti sõpruskoorist.

Rootsisse sõideti mitmekesise kava-ga. Inga Johansson pakkus ühismu-sitsemise võimalust. Selleks tuli Elva segakooril selgeks õppida „Kevad“ ja „Suvi“ Haydni „Aastaaegadest“ ning rootsi helilooja E. Larssoni lüüriline süit „Förklad Gud“. Ühendkoori ja sümfooniaorkestri juhataja Warbergi Muusikakooli rektor, dirigent Henning Jensen. Solistid olid palutud Göteborgi Muusikateatrist. Iseseisvalt laulis „Vega“ kirikus ja mitmel pool vabaõhulavadel.

Mida õpetlikku jäi reisilt silma ja kõrva?

„Vega“ dirigent Ain Tarro: „Üllatas rootslaste koori väga hea vokaal, mis on dirigendi ja hääleseadja Inga Johanssoni suurepärase töö tulemus.“

Meie ühisesinemine pole ühekordne projekt, vaid pikemaajaline side. Kui olud lubavadi, ootame Warbergi koori taas Elvasse. Tahaksime Rootsis edukalt lauldud kontserti korrata „Vanemuise“ muusikute kaasabil: Ühendkoor + solistid Rootsimaalt + eesti orkester. Läbirääkimised „Vanemuise“ sümfooniikutega juba käivad.“



◆ Elva segakoor „Vega“ uhkelt oma lippu hoidmas.

Laulavad ka lapsed

Talvehõngulisele lauluvõistlusele Elvasse sõitis kokku ligi sada noort lauluhuvilist. Võisteldi neljas vanuserühmas — lasteaiaaalistest keskkooli lõpuklassideni. Väljaspool konkursi esinesid mõned koorid ja ansambliid.

Ürituse organiseeris Elva Kultuurimaja. Peakorraldaja Ain Tarro: „Tänu sellele lauluvõistlusele saime hea pildi meie piirkonna laste ja noorte lauluhuvist ja võimetest. Loodame, et tänavu teist korda toimunud muusikapiidu muutub heaks traditsiooniks. Meid on toetanud kohalikud firmad ja ettevõtted. Selgus ka see, et kõik on olnud siiski esijoones muusikaõpetajast.“

M. T. Mõtet, et kõik on olnud esijoones

õpetajast, võib tõlgendada mitmeti. Koolides tegeldakse tavaliselt laulmisesega klaveri saatel. Täiesti tahaplaanile on jäänud instrumentarium, laste-orkestrid ja ansambliid.

A.T.: Seda muidugi. Kuid seekordne üritus oli puhtalt lauluüritus. Koorijuhina arvan, et pillimängijad võiksid olla ise aktiivsemad oma asja ajama.

Lõppvoorus jätkus tunnustust kõigile, auhindu vaid parimatele. Igast vanuserühmast kuuele tublimale. Preamiaks jagati mänguasju, meeneid, klepse, lilli. Õpetajaid-juhendajaid loodetakse premeerida pisikesse rahasummaga.

Marina Tamme



Pilguheit süvamuusika arenguvõimalustele läbi taidlusprisma

Teame, et eestlased on sajanditevane kultuurisõnumi säilitamisel olnud alalhoidlikud ja suutnud seda läbi põlvkondade kanda meie päevini. See kultuuripärand ja haridustase on praegu meie suurim rikkus.

Kuidas asjalood nüüd on kujunenud? Majanduskäänd löikavad eelarvet, profikultuur koondab ridu. On üsna ebaselge, mida ja kuipalju riik ja rahvas tahab ning suudab ülal pidada. Vaatleme lähemalt süvamuusikat n.ö. taidlustasandil. Seda alahinnata ei tohiks, sest koolitusketi (lastemuusikakool, muusikakool, konservatoorium) kehtib muusikute enamuse osas siin samuti kui kõrgtasemele jõudnute puhul, määravaks on muud asjaolud.

Nostalgiline unelm linnaorkestritest Eesti suuremates linnades jääb selleks pikemaks ajaks. Linnaorkestri peadirigendi ametipost võiks olla ihaldusväärne ja prestiižikas igas endast lugupidavas linnas ning lepingulisi mängijaid leidub ka. Kuid see oleks küllalt kulukas struktuur ruumide, palkade ja kõige juurdekuuluvaga. Kuid tasub pingutada, et säilitada see, mis juba on olemas. Praeguse ni on tublilt tegutsenud Pärnu kammerorkester, raskustega võitleb Võru sümfooniaorkester. Vanamuusika viljelemisega paistab silma Viljandi. Väikesi kammermuusikaansambleid on veel mõnes kohas. See ongi kõik, mis väärib äramärkimist. Oleksin rõõmus, kui mõni jäi nimetamata. Tasuks pingutada, et see kõik alles

jääks. Ning selle nimel mõningast akademismist loobuda.

Oleks soliidne, kui pidulikel õhtutel esitaks kammeransambel Bachi või Mozarti muusikat. Usun, et prominentsetel salongiõhtutel või ühisfirmade pidustoitude järel võib Straussi valsihelide saatel viia daamid tantsupõrandale. Stiimuliks saaks olla ka kammermuusika festival või isegi konkurs mõnes Eestimaa linnas, kus mõningane traditsioon olemas ja külalisedki lähiriikidest võiksid osaleda. Tõsi, enne peab ühiskond selleks valmis olema ja rahunema poliitilistest pingetest ning majanduslikust surufisest. Ent võib-olla toimub see just muusika kaasabil.

Suuremaid lootusi äratav meie puhkpillimuusika. Orkestreid on praegu 70 piires ja mitmed neist on leidnud huvitavaid suundi repertuaari laiendamiseks opereti- või svingimuusikaga. Võimalusi on ja publikutki jätkub.

On meil kunagi ka suveaedades puhkpillimuusika järgi tantsu löödud. Arvan, et pärast haldusstruktuuride väljakujunemist ja majandusliku tõusu tingimustes valla, kihelkonna või isegi küla tasandil selline vajadus tekib. Majanduslikult võib see isegi kasulik olla, kui erinevad Eestimaa paikkonnad hakkavad turistidele oma näoga huvi äratama. Meie poolt pakutav oleks loomulikult mitmekesine kultuuripakett.

Vokaalansamblite muusika on tooni andnud kogu sõjajärgsel perioodil

—„Lainest“ kuni „Linnutajani“. Ansambli- laul annab suuri võimalusi nii eneseteostuse, repertuaarivaliku kui ka mobiilise sõiduvõimaluse osas. Kümned kõrgetasemelised ansamblid, kes enne pidid massi ja poliitlaule esitama, on nüüd huvitava muusikaga klassikast džässini pakkumas meelikõitvat kontserttegevust. Tuhatkonnast ansamblist on jäänud tegutsema veidi üle 200. Neid peaks püüdma säilitada. Väga kõrgelt tuleks hinnata ka teisi erineva koosseisu ja suunitlusega kvaliteetseid muusikagruppe. Samuti paneksin suuri lootusi muusikaõppeasutustes tegutsevate või tekkivate ansamblite kasvule.

Omaette teema on olukord lastemuusika- kas.

Üheks uuesuunaliseks liikumiseks võib kujuneda gospelmuusika nn. Norra variant ehk TEN SING (teenager singing), mis hakkab Skandinaaviamaades ja Kesk-Euroopas levima. Noortepärane muusika religioosuses kontekstis pakub omaette võimalusi ansamblitel *chorusena* esineda koos bändi ja solistidega. Käesoleval ajal propageerivad seda Tallinna koolides kolm Norra noort muusikut ja esimene Eesti TEN-SING kontsert toimus 11. oktoobril Tallinna 4. Keskkoolis koos Norrast saabunud noorterühmaga.

Alar Ojalo

EV Kultuuriministeeriumi rahva- kultuuri peaspetsialist

Tartu nurk

Annegreti abil Saksa publikut võlumax



◆ Foto helikassetilt.

Tunniplaan kontra muusika

8/9. lehenumbris märkisi- me rõõmustava asjaoluna võimalust õppida Tartu Muusikakoolis mitmeid fakultatiivaineid. Paraku ei ole seda võimalust kasutatud just kõige aktiivsemalt. Õpilasi siiski ei süüdistaks. Tunniplaan on niigi ülekoormatud ning pahatihti jätab soovida üldaineõpe-

tajate suhtumine muusiku- tesse. Näiteks polnud keel- pilliosakonna õpilastele garanteeritud võimalus teha proove nädal enne kontser- ti. Ei tahaks uskuda, et eksisteerib olukordi, milles lahendus puudub; antud juhul oleks piisanud tunni- plaani ümbertõstmisest. Kel- le asi see on?

Tartu Metsasarveklubi uus hooaeg algas teiselt. Juba mõeldakse kevadistele metsasarvemuusika päevadele 16.—18. aprillil. Kuigi talv jõuab kätte, tasub meenutada sarve- meeste suve. Sellest rääkisid Kaupo Antson ja Kaido Otsing.

„Meie suhted Saksamaaga kulmineerusid suvel, kui meid kutsuti kolmeks kuuks Hüllhorst-Tengerni kontserreisidele. Kohalik muusikaõpetaja Annegret Rathert pakkus ennast määndžeriks. Ta oli oma koolikooriga palju sealsetes paikades esinenud ning seetõttu teadis hästi saale ja publiku huvi- ootusi.

Kolme kuu jooksul andsime üle 40 kontserdi.

Kui juuni alguspäevadel Saksamaale jõudsime, salvestasime kohe ühe kasseti, millel saksa muusika. Viite tunniga saime lindile kogu materjali. Tagantjärele kuulates tundub pisut rabe, kuid seal oli kiire. Loomulikult telliti kohe plakatid, fotod ja reklaam.

Kui kõik vajalik olemas, võis mõelda kontserditele. Esinesime suvitusrajoonis, kirikutes, kammersaalides.

Kuna suvel poliitika veidi puhkab, jätkus ajalehtedes rohkem ruumi ka muusikale. Väsimatu Annegret oskas väga kaasaहारavalt tutvustada Eestit igas kontserdipaigas. Ka kavalehtedel oli trükitud lühike ülevaade Eesti ajaloost. Hommikupoole oli meil aega harjutada, tutvuda kohaliku muusikaeluga. Saime hankida ka pisut noote. Nüüd on meie kord sakslasi vastu võtta. Veel vanal aastal käime korraks Rüias, kus 10.—12. dets. on sealsed metsasarvemuusi- ka päevad.

Tahaksime teha ka ühe kasseti eesti kuulajatele, millel enamasti eesti muusika.

Marika Tamme

Dünastia isa

Maestro ELMAR PEÄSKE on Eesti puhkpillimuusika vaieldamatu grand old man. Novembri keskpaigast 85 eluaastat turjal, aga ikka veel jätkab pedagoogilist tegevust. Õnneks leidis vanameister aega vestelda "Muusikalehega".

Kuidas tuli muusika Teie ellu!

Päris esimeste eluaastate kohta ei oska öelda, kuid mäletan, et I maailmasõja paiku, kui elasin Vabriku tänavas (kooli vastas), kostis kõrvaltoast mandoliini- ja kitarriheliseid. Vist mingi ansambel mängis seal alatühti. Sain „nakkuse“, hakkasin endalegi pilli tahtma. Läks aega, enne kui isa tõi mulle täikalt mandoliini. Hugo Lukas (hilisem sümfooniaorkestri kontrabassimängija) hakkas mulle noote õpetama ja võttis mu kampa, kui juba sain jalad maha. Nii see algas...

Aga flööt!

Tuli hiljem. Õppisin Gustav Adolfi gümnaasiumis, seal olid puhkpilliorkester, sümfooniaorkester ja meeskoor. Tahtsin kaasa lüüa ning mulle otsiti üks vana süsteemi flööt. Huulikus oli väike pragu sees, kuid isa abiga sai pilli korda. Hakkasin võtma erialatunde esialgu eraviisiliselt. 1927. aastal astusin Konservatooriumi.

(Elulookirjeldusest). Lõpetasin Konservatooriumi 1940. aastal helikunstniku diplomiga. Ühtlasi lõpetasin puhkpilliorkestri juhtide kursuse. 1931. aastal hakkasin juhutama Rügitööstuskooli õpilaste puhkpilliorkestrit, töötasin seal kuni mobiliseerimiseni Punaarmeesse...

Te ei pidanud sõja-aastatelgi pilli kõrvale panema...

Alguses olin siiski tööpataljonis, nagu paljudki teised eestlased. 1943. aastast pääsesin Eesti 249. laskurdiviisi orkestrisse. Pillid olla toodud kuskilt kullakaevandusest. Varsti sain selle orkestri juhiks.

Kas mõni tolaeagsetest pillimeestest on veel riviis!

Senini tegutseb sõjaveteranide puhkpilliorkester, mida praeguseni juhataja. Ehkki nüüd mängib seal kaasa ka nooremaid, ei ole rindemehed pille sugugi kotti pannud.

Kas keegi on jõudnud elukutselise muusiku ametini?

Abi Zeider tuleb kohe meelde, ülejäänute kohta ei tule hoobilt ette. Neid võis siiski veel olla.

Lõppes sõda ja Teist sai „Estonia“ teatri orkestrant...

Tegelikult töötasin seal juba enne sõda, 1933. aastast lisajõuna. Pärast sõda läksin tagasi ja töötasin kuni 1962. aastani, kui mind kutsuti Konservatooriumi õppejõuks.

Kas teatrikohta ei saanud või ei tahtnud enam säilitada!

Veidi aega siiski olin kahel pool, aga läks liiale: hommikul teatris proov, päeval Konservatooriumis tunnid, õhtul etendus — vara uksest välja ning vastu ööd koju... Pealegi vajati Konservatooriumi ka dirigentide õpetajat, pakkusin küll üht ja teist, aga keegi ei sobinud juhtkonnale. Nii pidingi pakkuma iseennast.

Kas tollel ajal võimaldas ühe koha palk äraelamist!

Raske oli, aga püüdsime toime tulla, kuigi abikaasa oli kodune, isa pensionil ja pojad kasvuaes. Praegu muidugi niiviisi hakkama ei saaks.



Pedagoogitöö kokkuvõtteid. Ka kvantitatiivselt.

(Elulookirjeldusest). Minu flöödiklassi on lõpetanud 31 üliõpilast. Nendest kuss on konkursside laureaadiid, üks diplomand. Kõik lõpetanud töötavad kas kutselistes orkestrites või pedagoogidena (sh. Tallinna Konservatooriumis). Minu puhkpillidirigeerimise klass on lõpetanud üle 20 üliõpilase, neist kaks on kutseliste orkestrite dirigendid, ülejäänud töötavad kas õppejõududena koolides või taidlusorkestritega...

Kas Teie praegused kolleegid — konservatooriumi flöödiõppejõud on kõik Teie kasvandikud!

On küll. Oli kadunud Samuel Saulus, on ka Jaan Öun ja Neeme Punder.

Kes on Teie andekaimad õpilased!

Minu pedagoogipraktikas on olnud palju eredaid kujusid. Flödist Jaak Joala oli tore poiss, haruldase mëluga. Eksam käib, tema tuleb ukse taha, silmitseb natuke nooti — ja mängib loo väga hästi ära. Oli kord üks boheemlaslik noorherra. Tuleb klassi, ütleb: „Täna ei tahaks mängida“, istub siis klaveri taha ja improviseerib midagi.

Saulusest ja Öunast ei ole vist vaja rääkida?...

Flöödimängijaid Peäskeid on teada terve dünastia. Teist sai asi vististi alguse!

Mina olin tõepoolest esimene. Poeg Raivo lõpetas Konservatooriumi minu juures, täiendas ennast Moskvas, praegu töötab „Estonia“ orkestris ning Muusikakeskkoolis. Pojapoeg Mihkel õpib konservatooriumis ja töötab ERSO-s. Jaan Öun on õppejõuna teda kiitnud.

Kas Mihklit ei julgenud enda juurde võtta! Tean, et paljud õppejõud kardavad õpetada isiklikke lapsi-lapselapsi...

Asi on rohkem selles, et Jaan Öunal on palju selliseid teadmisi, mis minul omal ajal saamata jäid. Tänapäeval on võimalusi raja teha õppida palju rohkem kui minu nooruses.

Millal astusite viimati solistina üles!

Ma pole mingi eriline solist kunagi olnud, rohkem ansambelmängija tüüpi.

Kas solistiks saamine nõuab mingit eelsoodumust!

Kindlasti. Ausalt öeldes pole ma kunagi

spetsiaalselt soliste koolitanud. Kellel see on Jumalast kaasa antud, sellest ka solist saab.

Teilt kui dirigendilt tahaksin küsida: millest võib tunda head orkestrant!

Tähtsaim — peab kõik välja mängima. Muidugi ei tohi piirduda paljaste nootidega, igale helile tuleb anda ka sisu. Heaks orkestrandiks saamine nõuab muidugi suuri kogemusi. Lausa taevast kukkunuid ma ei teagi.

Selja taga on pool sajandit pedagoogitööd. Leo Normet on öelnud, et tema väsis, kui ei saa tööd teha. Kuidas on lood Teiega!

Ma mõtlen, et ehk aitab. Lõpetan koos oma praeguste õpilastega. Ikkagi 85 aastat turjal... Aga ega minagi taha päris nelja seinavahele jääda.

Mida soovitateksite noortele pillimeestele!

Vana läbiproovitud ÖPPIDA, ÖPPIDA, ÖPPIDA. Praegu on asi tõsine — raha igal pool vähe ja pillimehi võidakse hakata koondama. Kes on tubli, lööb ikka läbi.

Tahaks loota, et see vana hea vaim, mille on Teie generatsioon loonud, jääb Konservatooriumi kohale veel tükiks ajaks lehvima.

Olen rõõmus, et olen suutnud meie muusikaellu jälje maha jätta.

Suur aitäh vestluse eest ja saabuva sünnipäeva puhul PALJU ÕNNE!

Astudes mööda Nurme tänavat bussipeatuse poole, tabasin end äärmiselt nukralt mõtisklusest. Märksõna RAHA, millest maestraga oli vaid rüüvamisi juttu, on mureks saanud muusikutele. Kus käivad koondamised, kus muud reformid, kus on kedagi jäetud ilma algselt lubatud toetusest ja kus käib kolleeg õnnetu näoga ringi: ostaks pilli, kui oleks raha...

Ja veel. Kas pole seegi rahast põhjustatud, et nü palju parimas loomeas inimesi läheb enneaegselt hauda. Olema veel tudengiseisusega lõpparvet teinud, teen täiskohaga ERSO-s, täidan aeg-ajalt leheruumi oma kirjanduslike katsetustega, viimasel ajal olen tegelnud ka dirigendina, lisaks veel kõikvõimalikud juhuotsad. Muudki. Ja pole ma mingi õnnetu erand. Rääkimata „konsikatest“, kellel enamjaolt mingi töötõ olemas, on meie elukutselisedki sunnitud rügama kahekordse koormusega. Mis aga lüügab, see kulub.

Ja küsimus pole sealjuures rikastumises, vaid banaalses ÄRAELAMISES!

Seepärast, armas lugeja, ära kiru edaspidi neid loominguilisi töötajaid, kes on piiri taha tööle läinud. Saa neist aru inimlikust seisukohast! Keegi meist ei taha minna hauda 30-aastaselt ülepingutuse tagajärjel. Õigus elada normaalselt on meist igapähele.

Antagu andeks minu vasakpoolsus, kuid — maestro Peäskele on elus kõvasti vedanud, et tema produktiivne iga oli neetud stagnaajal. SIIS suudeti rohkem inimesele vastavalt tööle vääriiliselt tasuda.

Millal me uuesti sinna jõuame?

Ja kas jõuame üldse?

Juubilariga vestles
Mati Põdra

J. Sibeliuse „Kullervo“



♦ Jean Sibelius. Sigurd Wettenhovi-Aspa portree 1892. aastast.

100 aastat tagasi, 8. detsembril 1892, sai Johan Julius Christian Sibelius 27-aastaseks. Sama aasta 10. juunil peeti tema pulmad Aino Järnefeltiga, kelle kohta Sibelius vanas eas lausus: „Temata ei oleks ma iialgi suutnud oma elutööd sooritada.“ Aga veelgi enne seda, 28. aprillil, toimus üks suurimaid pöördpunkte helilooja muusikalises saatuses — „Kullervo“ esiettekanne. Helsingis oli seda sündmust oodatud, juba nädalaid sellest kõneldud, sest kõik olid uudishimulikud kuulma noore helilooja esimest suurteost. Dirigeeris Sibelius ise. Publiku esialgne reageering oli hämmastus. Teose helikeel oli nii üllatav, et läks tükk aega, enne kui kuulajad muusikaga mingi sisemise kontakti leidsid. Teos oli sügavalt soomepärase, kuigi selles polnud ühtegi rahvaviisi. Robert Kajanuse * sõnusti: „... soome viiside vägev kevadvõng tormas võimsa kohinaga laante sügavusest esile.“ Publik sai sel õhtul kuulda heliteost, mille sarnast polnud Soomes veel kunagi varem ette kantud.

Sopranile, baritonile, meeskoorile ja orkestrile kirjutatud sümfoonilise poeemi esimesed kavandid said teoks Sibelius

õpingute ajal Viinis 1890. a. Oma esimesel loominguperioodil oli Sibelius kiindunud „Kalevala“ ainesse. „Kullervole“ järgnes 1895—1897 neli legendi „Lemminkäinen“.

Kullervo loost oli Sibelius vaimustunud juba koolipõlves. Ei tundu võimatuna, et see teema oli talle lähedane ka seejärel, et ta samastas end mõneti Kullervoga. Sibelius oli orb, lapsepõlv tuli veeta sugulaste juures. Ja kui see ei olnudki nii, vahest haaras siis heliloojat Kullervo loo üksindusmeeleolu ja kauge muinasaja võlu, sündmuste dramaatilisus ja sünge saatuslikkus algusest lõpuni.

Nii Kullervo kui Lemminkäinen on eepose noorimad ja mehiseimad kangelased, kellele olid võõrad mõistuslikkus ja egoism, kes olid hulljulged ja janunesid sargaritegusid teha. Soome ja arvatavasti ka noor helilooja vajasis rahvusliku enesetunnetuse tõstmiseks heroilisi ideaale. Kartmatult võitlusse astuvast ja traagiliselt hukkuvast orjast Kullervost sai isamaa-aate võrdkuju. Üha uusi ja uusi kangelastegusid sooritavast, surevast ja uuesti sündivast Lemminkäisest sai rahva jõu ja võitmatuse kehasus.

Lemminkäise lood — „Lemminkäinen ja saare neid“, „Tuonela luik“, „Lemminkäinen Tuonelas“, „Lemminkäise kojutulek“ — lõpevad elujaatavalt, Kullervo on aga traagiline juba kontseptsioonilt. Traagilised motiivid valitsevad sümfoonia paaritud osi: I — „Sissejuhatus“, III — „Kullervo ja tema õde“, V — „Kullervo surm“, kulmineerudes sümfoonia lõpuks. Eepilisemad ja põhitoonilt helgemad on II ja IV osa — „Kullervo noorus“ ning „Kullervo sõttaminek“.

Sissejuhatuses on üsna vähe programmi- ja süngelole, selle ülesandeks on luua Kullervo süngelole loole taust, üksindusmeeleolu tumedates värvides on kangelase elutraagika. Ka kangelase noorusaeg on sünge, kuigi Kullervo on looduslähedane kangelane, kes mõistab lunde ja loomade kõnet. Aga inimeste julmus saadab teda, saatuski pole ta vastu armuline. Sibelius muusikas on kõike: pussi murdumist, Kullervo needust, jõukatsumist kivimürakatega, mändide kohinat ja linnulaulu, metsapoeesiäratud lootusi ja meeleolusid. Raske tempo sobib iseloomustama saatuse poolt märgitud inimese noorust.

„Kullervo ja tema õde“ on sümfoonia keskseim ning dramaatilisim osa. Kullervo

sõit läbi talvise metsa on helge, kuid orkestri värvid tuhmuvad, kui koor alustab oma retsitatiivse. Läheneb tragöödia. Kauni hommikulooduse taustal avaldavad vend ja õde teineteisele oma sünnipära ning tajuvad kohutavat eksimust. Pärast õe viskumist jõkke saabub osa kulminatsioon Kullervo monoloogis — täis lootusetust, kahetsust, kibedust ja otsustavust. See kuulub mõjuvaima hulka, mida Sibelius on kirjutanud, on draama võimas kõrgpunkt.

„Kullervo sõttaminek“ on põhitoonilt jällegi helgem, rütmikas kangelasruno. Sündmuste jutustajaks on koor.

Sümfoonia traagiline lõpuosa on „Kullervo surm“. Orkestris möllab torm, rebivad dissonantsid jutustavad kangelase viimsetest hetkedest, trompetid ja sarved hüüavad hingehädas. Siis tuleb surmavaikus. Kullervo on viskunud mõõga otsa.

„Kullervot“ arvustama ei kõlvanud tavapäraseid muusikaarvustuste väljendid. Üks arvustajaist leidis selleks Aristoteelse sõnad: „See, millest ma aru sain, oli võrratu, ja usun, et ka see, millest ma aru ei saanud, oli niisama hea.“

Veel kord kuuldi teost kontserdil järgmisel päeval ning veel kahel järjekordusel kontserdil 1893. a. kevadel. Seejärel ei andnud helilooja enam luba teost ette kanda ega trükkida.

Sibeliuse kunstiline areng kulges suure kiirusega. 1892. a. jõululaupäevaks valmis juba järgmine meistriteos — „Saaga“ —, mille esiettekanne oli 1893. a. veebruaris. Pärast seda süvenes helilooja kriitilises eelnenu suhtes. Tal oli soov „Kullervo“ ümber töötada, paremaks muuta, kaotada teatud ebaühtlus. Järjest hoogustuv loominguine töö ei jätnud selleks aega. Vanas eas oli ta seisukohal, et teosel pole enam mingit tähtsust, ta on ise üelnud: „„Kullervoga“ ma alustasin uut stiili. Seda stiili on nüüd kasutanud paljud nooremad heliloojad. Sündides oli „Kullervo“ aarete ait, kuid see on juba ammu tühjaks tehtud.“

Sibeliuse range enesekriitilisus kaotas „Kullervo“ pikkadeks aastateks. Alles pärast helilooja surma (1957) esitati teost jälle tervikuna ja see sai hea vastuvõtu osaliseks. Varsti ilmusid ka sümfoonilise teose partituur ning heliplaat.

* Robert Kajanus (1856—1933) — soome helilooja ja dirigent, suurkuju soome muusika ajaloos, Sibeliuse eluaegne sõber.

Šaljapini autoportreed

Šaljapinil oli annet ka kujutada kunsti peale. Eriti meeldis talle teha autoportreid. Inspiratsioonihetkeil võttis laulja tihti kätte pliatsi, et kujutada end siis kas argipäevaseks või ooperikangelaseks grimmis. Need joonistused, visandid, etüüdid — vahel tööpärasemadki kui fotod — andsid hästi edasi tema välist ilmet, hingelist seisundit ja keerukat sisemaailma.

Šaljapin ei hinnanud eriti oma töid. Heldelt kinkis ta neid oma sõpradele-tuttavatele ja seepärast ootavad paljud tema tööd alles avaldamist.

Suure laulja vähetuntud autoportreet ja kohtumisest temaga jutustas ajakirja „Rossenja muzikal Kurtši“ („Kurtši muusikaline ülevaade“, Nr. 1 — 1978) veergudel itaalia muusikateadlane Raimondo Ciollino Pansa.

Sellele kohtumisele eelnes eepisod teatrielus, milles väljendus eredalt Šaljapini kui vene kultuuri esindaja eripära.

1930—1931. aasta ooperihooajaks, meenutab artikli autor, kavandas Milano teater „La Scala“ Mussorgski ooperi „Boriss Godunov“ etendust, mille kallal töötasid dirigent Del Campo, kunstnik Nikolai Benois, koormeister Veneziani ja režissöör Fridgerio. Kõik lauljad, v.a. Šaljapin, olid itaallased.

Esialgse idee kohaselt pidi ooper olema itaaliakeelne peale Godunovi partii, kuivõrd Šaljapin väljendas soovi laulda emakeeles. Kuid Mussolini fašistlikule režiimile ei olnud Šaljapini selline otsus meelepärane ja tema peale hakkasid langema süüdistused — kui vene näitleja, kes valdab hästi itaalia keelt, soovib kangekaelselt laulda vene keeles, siis tuleb seda hinnata kui teatri kunstitraditsioonide rikkumist ja itaalia kultuuri solvamist.

„Ei tea, — kirjutab Raimondo Collino Pansa, — kas oli see vihale aetud Šaljapin, kes otsustas katkestada lepingu „La Scalaga“, või tembeldas teatri direktsoon teda „soovimatuks elemendiks“, kuid lõppkokkuvõttes asendati Šaljapin itaalia bassi Rossi Morelli'ga. Edasi jätkab Ciollino Pansa:

Ma olin Šaljapiniga juba tuttav ja pöördusin tema poole, et saada teada konflikti üksikasju. Tema hotelli numbritappa tõusnud, märkasin oma suureks imestuseks, et laulja istub molberti taga ja lõpetab suure autoportree maalimist. Ma olin portreest vaimustatud ning siis teatasin, milleks tuln.

Mäletan, kuidas Šaljapin tõusis ja hakkas toas kiiresti edasitagasi kõndima, jutustades erutatult sündmust teatris. „Boriss Godunov“ — see on tragöödia Venemaa ajaloost“, ütles ta. „Meie keelele on omased kõlatud intonatsioonid ja sellepoolest erineb ta väga teie vokaaliderohkest keelest.“ Godunov“, mida lauldakse itaalia keeles, pole Godunov. Kuulake ise.“

Ja peatunud toa keskel, esitas ta venekeelse fraasi. „Nüüd seesama kurb aaria itaalia keeles...“

Lõpetanud laulmise, istus Šaljapin uuesti molberti taha ja hakkas viimaseid pliatsitõmbeid paberile kandma.

Sellest ajast on Šaljapin kirjutatud järgmist (kiri Maksim Gorkile 28. 02. 1929. a.): „Oktoobris 1930 täitub mul 40 aastat lavategevust. Kuigi ma olen veel väge täis, olen siiski väsinud neist jubedatest ringirändamistest ümber maailma.“

Loomulikult vajutasid aeg ja väsimatu töö Šaljapini välimusele pitseri: hallid juuksed, kiilaks kiskuv pea, sügavad vaod laubal. Kuid pilk on otsekohene ja energiline, näoilme rahulik ja huulil varjatud muie. „La Scala“ konflikt ei saanud lauljat unustusehõlma — teda ootasid ees uued triumfid.

Kui käituda ei oska, siis...

Teatavasti oli ERSO hooaja avakontserdil orkestri ees maailmakuulus Paavo Berglund. Suure muusikuna on ta loomulikult kontserdi ajal jäägitult teosesse pühendunud ning nõuab seda orkestriltki.

Loogiline, eks ju? Seekord sai aga publikki oma sauna kätte.

24. september, Tartu „Vanemuise“ kontserdisaal. Orkester on pillid tõstnud ja keskendumine laval jõudnud haripunkti. Samal ajal käib saalis kohtade otsimine, klapptoolide ja ustega paugutamine, natuke poolehäälset juttugi. Maestrol pole muud väljapääsu kui käed taas alla lasta, pöörduda saali poole ja paluda vaikust...

25. september, „Estonia“ kontserdisaal. Käib Šostakovitši Esimene klaverikontsert. Mängitud on esimene lehekülge, kui tundmatu fotograaf otsustab võtta paar pilti. Käib väklambi sähvatus...

... ja muusika vaikib otsemaid. Maestro katkestab ettekande ja palub lõpetada piltide tegemise.

Kummalgi juhtumil on tegemist igasuguste eetikanormide rikkumisega publiku poolt. Kõik, mis ettekannet segab, mõjub selle kvaliteedile otsejoones. Mõelge, lugupeetud kontserdikülalastajad — võib-olla olete just teie põhjustanud selle või teise keskpärase esituse?

Loll saab kirikuski peksa ehk hoiatus haltuurahaidele (Veelkord Saltsjõbadeni orkestrist)

Allakirjutanu poole pöördusid paar kolleegi, kes olid rootslaste külaskäigu ajal orkestri lisajõududeks. Lühidalt öeldes olid nad saanud vahendajalt töötasu alla kokkulepitut.

Erapooletult kommenteerides: pretensioonidel pole alust. Mingit paberit ei koostatud. Paras! Vt. veelkord pealkirja.

Kolleegina kommenteerides: poleks pidanud enne mängima hakkama, kui lubatud rahad käes. Juhul, kui ei sõlmita kirjalikku lepingut, on see ainus võimalus end kindlustada pügadasaamise vastu.

Muuseas, kuuldavasti oli orkestri poolt siiski kõik selleks tehtud, et orkestri lisajõud korralikult kinni maksta. Ehk suvatseb rahade liikumise kohta seletusi anda asja meepoolne organiseerija Hain Hõlpus!

Edaspidi ei tasu usaldada ühtki ausa näoga inimest. Ainult PABER maksab.

Mati Põdra

MITTEMUUSIKALISI MATERJALE —MMM

Mõistatus

Talumees ja kurat

Läheb talumees mööda teed ja nutab: „Oeh! Küll on minu elu kibe! Vaesus murrab maha! Taskus vedeleb vaid paar vaskraha, needki vaja kohe ära anda. Kuidas küll teistel on nii, et nad oma raha eest raha juurde saavad? Oleks õiglane, kui ka mind tahaks keegi aidata.“

Vaevalt jõudis nii öelda, kui näeb — tema ees seisab kurat.

„Mis siis ikka,“ ütleb see, „kui tahad, ma aitan sind. Ja see pole sugugi raske. Kas näed seda silda üle jõe?“

„Näen,“ ütleb talumees.

„Noh, sul pruugib minna ainult üle silla — ja sa saad kaks korda rohkem raha, kui sul praegu on. Tuled tagasi, saad jälle kaks korda rohkem, kui sul oli. Iga kord, kui lähed üle silla, saad sa täpselt kaks korda rohkem raha, kui sul oli enne üleminekut.“

„Kas tõesti?“ küsib talumees.

„Ausõna“, kinnitab kurat. „Aga peal Üks kokkulepe! Selle eest, et ma su raha kahekordistan, annad mulle iga kord, kui lähed üle silla, 24 kopikat. Muidu ma pole nõus.“

„Mis siis ikka, see pole õnnetus,“ ütleb talumees. „Kui rahasumma kahekordistub, asi see siis iga kord sulle 24 kopikat ära anda. Teeme proovil!“

Läks ühe korra üle silla, luges raha üle. Tõepoolest, seda oli kaks korda rohkem. Jättis kuradile 24 kopikat ja läks teist korda üle silla. Jälle oli raha kaks korda rohkem kui enne seda. Luges välja 24 kopikat, andis kuradile

ja läks kolmandat korda üle silla. Jälle oli raha kaks korda rohkem. Aga seda osutus olevat täpselt 24 kopikat, mis lepingu järgi... tuli anda kuradile. Ta andis need ära ja jäi ilma ühegi kopikata.

Kui palju oli talumehel alguses raha?



Ühesanne on kerge, kui seda hakata lahendada lõpust, pannes tähele, et talumehel oli pärast kolmandat üleminekut täpselt 24 kopikat, mille ta pidi ära andma. Niisiis, kui talumehel pärast viimast üleminekut oli täpselt 24 kopikat, tähendab see, et enne seda oli tal 12 kopikat. Need 12 kopikat jäid järele pärast seda, kui ta oli ära andnud 24 kopikat, tähendab, üldse oli tal 36 kopikat. Järelikult alustas ta teis üleminekut 18 kopikaga, aga need 18 kopikat jäid järele pärast seda, kui ta andis korda läks üle silla ja andis ära 24 kopikat. Tähenab, pärast esimest üleminekut oli tal 18 + 24 kopikat, s.o. 42 kopikat. Siit selgub, et enne seda, kui talumees esimest korda silmale astus, oli tal taskus 21 kopikat isiklikku raha. Talumees tegi valearvestusel Nähtavasti peab võrrale nõuandele lisaks ka endal mõistust olema.

Lendväljendite ajaloost

PAANILINE HIRM

Väljendit kasutatakse, iseloomustamaks suurt, äkilist hirmusööstu, mis kutsub esile kabuhirmu ja sunnib inimesi aru kaotama.

Väljend on pärit vanakreeka mütooloogiast, kus räägitakse metsade, põldude ja karjade jumalast Paanist, kes sündis kitse jalgade, -sarvede ja -habemega. Näinud vastsündinut, hülgas ema ta õudusega, kuid tema isa Hermes viis vastsündinu Olümposele ning näitas teda jumalatele, kes nimetasid olendit kreeka sõnaga *pan* ('kõik'), mille tõttu on teda samastatud ka kõiksusjumalaga. Kui Paan sirgus, hakkas ta inimestes tekitama äkilist ja instiiktivset hirmu. Hirm oli nii suur, et põhjustas paanikat isegi sõjaväes, kes, kuuldes Paani metsikuid huilgeid, põgenes. Oudu ja paanikat tekitas Paan mitte ainult oma hirmsa välimuse, vaid ka metsiku, kõrvulukustava häälega.

Paani nimest on tulnud sõna *paanika* (kr. *panikos* — Paanile omane).

ARKAADIA IDÜLL

Poetilises keeles tähistab *Arkaadia* külluse- ja õnnemaad. Nii nimetati Peloponnesose keskosas asuvat raskesti ligipääsetavat mägismaad, kus elanikud tegelesid peamiselt maaharimise ja karjakasvatusega. See andis juba Vergiliusele, hiljem ka XVII—XVIII saj. kirjanikele põhjust kujutada Arkaadiat paradüüsiliku nurgakesena, kus elatakse karjaste ja maaharijate idüllilist elu.

Muusikutest on ikka räägitud üht-teist naljakat, soolast, pikantset... jne. Ära trükitud on aga küllaltki vähe, sest mittemuusikutest lugejate jaoks ei jõua asja tuum kardetavasti kohale, olgu siis paari spetsiifilise finessi või millegi muu taolise tõttu. Käesolev väljaanne on aga igati paslik koht nende lugude äratoomiseks. Kõige rohkem anekdootte paistab olevat **ALDIMÄNGIJA-TEST**.

Selle seeria naljad on siinkirjutaja jaoks väga valusad. Miks? Tihti peale pole aldimängijad ise selles süüdi, et neist anekdootte räägitakse. Olen paaris kohas võtnud sõna sellel teemal, et lõpetatagu juba ükskord see viletsatest viiuldajatest aldimängijate tegemine ja öeldagu juba varakult ja julgelt sellistele, et pillimehi neist nagunii ei saa. Tõestusmaterjalid? — 1. Parimad aldimängijad on need, kes õpivad ja mängivad alti lisapillina. Neil on olemas viiuldaja hea sõrmejooks ja poognatehnika, mis „spetsiaalaltistidel“ on raskepärane. 2. Viiuli eriala aldi eriala vastu vahetanu on juba iseenesest elult väga tugeva müksu saanud. Kes meist ei unistanud solistikarjäärist, mis aga aldimängijal on peaaegu võimatu. Pealegi hakkab kohe liikuma jutt nagu „ei saanud viiuliga hakkama, sellepärast siis“. Võrreldgem ise: ainsa väljapääsu raske koorem **contra** meeldiv vaheldus. On, mille üle mõelda.

Muidugi on olemas erandid, ent kahjuks kinnitavad nad ainult reeglit. Kuid sellegipoolest — lugegem ja naergem koos, kasvõi situatsioonide üle.

Minul isiklikult pole aldimängijate vastu midagi. Kõik, keda ma tunnen, on igati meeldivad inimesed ja suhtuvad huumoritunnetusega anekdootidesse enda kohta. Mõni räägib veel paar lugu lisakski.

Saanud kord kaks aldimängijat pärast suvepuhkust kokku. Tundnud muidugi huvi, kuidas aega veedeti. Arenes umbes selline dialoog:

— Harjutasin päev päeva kõrval.
— Kuidas on tulemused?
— Kuueteistkümnendikud juba tulevad.
— Kuueteistkümnendikud? Ära nüüd nii avalikult jama.
— Mina ja ajan jama? Kui sa ei usu, võin sulle kohe ühe mängida.

Elanud kord ühes majas viiuldaja ja aldimängija. Niiskevõitu ilmaga ajanud neid kord tigude rohkus närvi. Mõeldud-tehtud: kummalegi ämber kätte, üks maja ette ja teine maja taha tigused kokku korjama.

Ei läinud poolt päevagi, kui viiuldajal ämber ääretasa täis. Läinud siis kaema, kaugel kolleeg omadega on. Oh ebaõnne — istunud teine kurva ilmega maas, tühi ämber kõrval, ja kurtnud: „Muudkui panevad mõõda, ikka viuh! ja viuh! Püüa selliseid...“

KÜSIMUSED-VASTUSED

Lumivalgeke, kiire aldimängija ning aeglane aldimängija peavad omavahel jagama suure materiaalse väärtuse. Kuidas toimub jagamine?

Mingit jagamist ei toimu. Lumivalgeke ja kiire aldimängija on tegelased muinasjutustest.

Kuidas mängitakse aldipartiidesse sisse mänguvõte „tremolo“?

Noodirea alla kirjutatakse piano, noodireale pikk noot ja noodirea peale „soolo“.

Kuidas tagada, et sinu autot ära ei aetaks?

Tagumisele aknalauale tuleb panna aldikast.

Mida on ühist välgul ja aldimängijal? Kumbki ei taba kaks korda järjest ühte kohta.

Mille poolest erinevad üksteisest aldimängija ja väike laps? Väike laps areneb.

Mida ühist on ihukarvadel ja aldimängijatel?

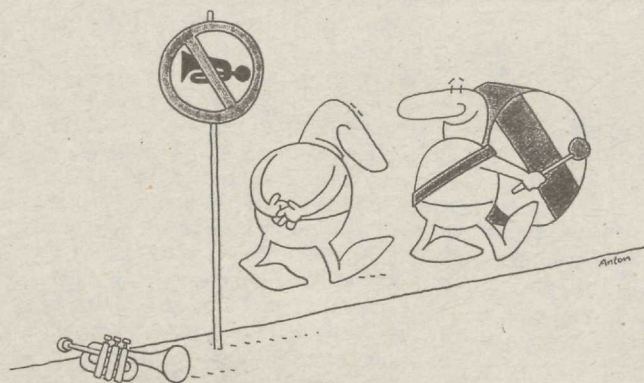
Kui nad ei sega, võivad nad ju olla.

Mida ühist on impotendil ja aldimängijal?

Mõlemad teavad, KUIDAS teha, aga ise hakkama ei saa.

(järgneb).

MATI PÖDRA



KEELUMÄRK

Anton Koruhtra šarž

Eesti Kooriühingus planeeritakse

5. detsembril 1992 — erakorraline kongress.

Päevakord: 1. Eesti Kooriühing — Eesti Lauljate Liidu õigusjärglane.

2. Eesti Kooriühingu tulevik.

5. detsembril 1992. kell 16.00 — „Estonia“ kontserdisaalis uute koorilaulude konkursi lõppkontsert.

23.—24. jaanuar 1993. a. — Skandinaavia koorimuusikat tutvustav seminar.

Tellige uueks aastaks „MUUSIKALEHT“

Kahe aasta eest ilmuma hakanud „Muusikaleht“ langes kohe Eestimaad tabanud majandusraskuste küüsi. Ka läks rütmist välja ilmumise perioodilisus, mille eest palume tellijailt vabandust. Tellimishinda me aasta keskel ei tõstnud, vähendasime vaid mahtu.

„Ajakirjanduslevi“ nõudel võtame vastu tellimusi vaid 1993. aasta I. poolaastaks — 3. 40, s.o. umbes ühe leivapätsi hind.

Oleme võtnud meetmeid, et uuel aastal võiks „Muusikaleht“ välja tulla algselt planeeritud sagedusega — 2 korda kuus (v.a. juuni ja juuli) ning õigeaegselt. Kogemused võimaldavad lehe teha huvitavamaks ja mitmekülgsemaks.

Kontrollige meie sõnade paikapidavust — **TELLIGE „MUUSIKALEHT“!**

Peatoimetaja: Mart Vainu

Tegevtoimetaja: Mati Põdra

Sisutoimetaja: Aime Kons

Lõuna-Eesti korrespondent: Marina Tamme

Masinakiri: Piret Jutta

„Kiir“, tell. 4103

Väljaandja:

„FRATRES“ ja EV Kultuuriministerium

Tallinn 34 (EE0034) pk. 996.

Teisipäeval ja neljapäeval 14.30—16.00 tel. 52 51 24

Muusikaleht